

KATJA
KETTU

Postřehy jedné kočky

přeložila
Jitka Hanušová

A R G O

KATJA KETTU

Postřehy jedné kočky

Z finského originálu *Erään kissan tutkimuksia*,
vydaného nakladatelstvím Otava v Helsinkách v roce 2023,

přeložila Jitka Hanušová.

Redigovala Lenka Fárová.

Odpovědná redaktorka Hana Zahradníková.

Korektura Soňa Čapková.

Obálku vytvořila Veronika Zapletalová.

Grafická úprava a sazba Tereza Králová.

Technický redaktor Milan Dorazil.

Vydalo nakladatelství Argo, Milíčova 13, Praha 3, 130 00, www.argo.cz,

roku 2025 jako svou 5794. publikaci.

Vytiskla tiskárna PBtisk.

Vydání první.

ISBN 978-80-257-4691-2

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas

Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice

Tel.: 226 519 383

E-mail: odbyt@kosmas.cz

www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v přátelském internetovém knihkupectví

www.kosmas.cz

Kdo má slovo, má moc.

FINSKÉ PŘÍSLOVÍ

Prolog

Moře, v němž se my, Fermentované Duše, vznášíme, je jakási mlha bytí. A je lahoda kolébat se v její náruči. Nic tu není pravé, ale ani levé, ani nahoře, ani dole, na vše dohlíží oko Stvořitele, přičemž nikdy není jasné, odkud a kdy se zrovna zjeví. Jsem součástí světového ducha, jakési energie, která mne obsahuje a zároveň se vyskytuje mimo mne. Přesto zrovna *já* existuji – už to tak bude, protože mám paměť a vědomí a přišla jsem sem ze Země. Přesněji řečeno jsem na ní byla už mnohokrát a z nějakého nevysvětlitelného důvodu mne tam zanedlouho opět vyšlou. Mám tam totiž Úkol, byť zatím není připravený ani zformulovaný. V každém případě na mně bude dokončit jakýsi scénář událostí, poněvadž právě to my, nositelé mnoha jmen a přitom bezejmenní, činíme.

Případnému pozemskému čtenáři: Nelekej se tohoto líčení, nepůjde o žádné podivné a zmatené povídky ani výplod bláznivého náboženského fanatika. Jsem Duchovní průvodce, dobrá, vzdělaná a milá osoba (jakkoliv v mém případě zní termín „osoba“ legračně nepřesně, jsem spíše jakýsi Výzkumník, ač mé metody se různí). Veškeré postřehy, které sesbírám, se uchovávají v archivu Kanceláře pro výzkum a podporu životních forem Jasu. Ne, nesnažím se vás vodit za nos. Naopak vám chci sdělit pravdu. A ze všeho nejdřív vyprávět, kde se to vše započalo.

Místo, na němž jsem se tehdy vyskytovala, bylo jakési zázvěť, Tuonela, ale ne nutně Peklo, a už vůbec ne Nebe. Občas jsem tam

zahlédla ptáky s kožnatými křídly, ale létali vždy břichem vzhůru, a mně bylo sděleno, že jsou to ti, již přezimují na dně horských jezer nebo za nebeskou branou. Jednou jsem byla svědkem toho, že sem vyjel výtah, podobný jsem kdysi vídala ve vídeňských hotelech, měl skládací mřížové dveře a pak ještě jedny, dubové, krásně vyřezávané, které se neslyšně otevřely, jenže uvnitř nikdo nestál. Jinak bývalo ticho. Tu a tam se ozvala píseň nebo pobrukování, ale nic, co by se podobalo hudbě stvořené člověkem. Suma sumárum bylo to jako obrovské blažené lůno, opak ničeho, a přesto mimo veškeré vědomí. Bylo to moře, ačkoliv v něm nic nebylo mokré ani mazlavé, a nemělo začátek ani konec. Pokud jste se náhodou odkulili kousek dál od Jasu, šlo zaslechnout tichý šepot myšlenek – to staré duše, které za sebou měly už řadu životů, snily o svých prožitcích.

Mým odvěkým posláním je přistát na Zemi, vzít na sebe nějakou nepředvídatelnou podobu a splnit Úkol, který se mi vyjasňuje až v průběhu cesty a poté, co se vtělím do nové podoby. Mohu se stát například liánou, která vynese jistý druh houby po kmenech stromů v deštném pralese do závratných výšek a nechá je zazářit. Kdysi jsem měla naslouchat emocím perlorodek říčních a jednou jsem pracovala na utrápeném poli, které z útrob vyplivovalo kameny. Balvan za balvanem místo pšenice. Naslouchala jsem mu a uklidňovala ho a pomohlo to. V tom jsem obstála. Ovšem pak se mi dostalo jakéhosi povýšení.

V posledních tisíciletích se Kancelář zaměřuje na lidi. Slyšela jsem a četla v archivech, že některý z Výzkumníků dostal na starost skutečné velikány. Takové ty vousaté muže, co volají heuréka a v rukách drží sextanty, různé nebeměřiče, zbloudilce, psance, bludaře, následně vždy omilostněné a pomazané, vyzdvižené do výšin.

To se dělo těm, kteří byli ve své době zatraceni, ale později se jim dostalo velké cti. O Výzkumnících, co na plné čáře neuspěli,

byla napsána spousta knih. Jeden se kupříkladu těšil z velikosti města Babylonu a pak s údivem sledoval jeho pád. Jiný s naprostou přesvědčivostí tvrdil, že pustošivé vlnobití na Krétě nikdy nedosáhne až do Mínóova labyrintu. Kterýsi se domníval, že odpovědi na otázky lidstva jsou druidové putující mezi kamennými sloupy Stonehenge, zatímco pro jiného tuto esenci skýtal národ Tří ohňů, Anišinábové, vyřezávající tajemství do svitků z březové kůry. Jak to nyní vypadá, všechny tyto snahy ztroskotaly, slabé kultury zanikly. Indiány umístili do rezervací a vymáchal v ohnivě vodě. Z pohledu vesmírné kontinuity nebo Nejvyšší kanceláře se žádný z těch pokusů nevydařil a Výzkumníci, kteří sepsali oněch pár bezvýznamných epitet, byli degradováni a odsouzeni k tomu, aby se opět pitvali v psínečku či jiných podružných organismech.

Ne že bych nebyla varována. Člověk je velmi zapeklitý cíl, obtížně kontrolovatelný. Bývá svéhlavý a neposlouchá. Myslí si, že je pánem tvorstva. Jako živočišný druh není spokojen se svým osudem, který byl podle veškeré logiky bídný a mizerný už před miliony lety. Člověk je neohrabaný, nepraktický tvor s odporně holou kůží namísto cudně zahalujícího kožíšku. Pánev nemá vhodně přizpůsobenou k porodu a jeho mozek spotřebovává příliš mnoho tuku a bílkovin. Chce rozhodovat sám a myslí si, že si poradí, třebaže zpacká téměř vše, do čeho se pustí. Jen se podívejte, co se momentálně děje se Zemí! Je mučena a ničena, a to jen kvůli jednomu pitomému vznětlivému druhu, který je posedlý rozmnožováním. Člověk je směšný tentononc, nepřirozený parazit, nejapný výmysl Stvořitelova volného dne, který pro nic za nic čeří a rozlaďuje kosmické vlny.

Ovšem z nějakého důvodu, a možná právě kvůli tomuto nesouladu, byla práce s lidmi zařazena, přinejmenším dočasně, mezi

nejdůležitější body programu Nejvyšší kanceláře. A pouze vyznamená-li se v některém z těchto úkolů, může se i Výzkumník dočkat vzletu do věčné nirvány. Aspoň tak mi to naznačovali.

Náhle se ve mně roznítí světelný signál. Nastal čas vydat se na cestu. Zaraduji se. Konečně nějaké instrukce: Mířím do dvacátých let jednadvacátého století lidského věku, do hlavního města jedné země na severu, kde se mám setkat s jakýmsi Spisovatelem. Helsinky a nóbl čtvrť Eira u mořského pobřeží. Snažím se vrýt si do paměti názvy míst a vyhledat polohu v atlasu vesmíru. Je to trochu stranou, zdaleka ne ve starobylých civilizovaných městech Evropy či Asie. Tohle je nové sídlo, hlavním se stalo teprve roku 1812, nachází se v bývalé ruské gubernii, nezávislé zhruba sto let. Několik zděných domů, skalnatý kopec, na němž stojí vcelku pěkná bílá katedrála. Nadšení architekti, knihmistrři, příliš málo aristokratické noblesy.

Není to úplně, v co jsem doufala, žádné vysoké a tiché knihovnické sály v odvěkém univerzitním městě, kde odbíjejí kostelní zvony a ze stínu temných gotických sloupů civí Gorgony. Jde snad o nějaký zlomyslný šprým za to, že se mi nepovedlo splnit předešlé zadání?

Ale pak se opět nadchnu. Tento Úkol je zjevně důležitý, poněvadž má kategorii A1 s podčíslem 158B, což značí zrod nového života. Možná že Spisovatelova stálá samička – čili manželka – bude mít mláďata a mne si přejí za Duchovního průvodce. Takové mise bývají nejzásadnější, vzácné, prestižní a nejčastěji podléhají nezdaru. Pokud tentokrát uspěji, jistě dosáhnu Věčného míru anebo přinejmenším Vyšší úrovně. Zasním se a představuji si vše možné.

Pak už cítím, jak kloužu po jasné, chladné hladině Stvořitelova oka. Ocítám se ve víru, vědomí se mi smrskává a mimo něj zůstává bezpečné šeptavé moře, mám pocit, že mne cosi souběžně táhne dolů i vrhá vzhůru, padám nebo se točím – respektive je to

asi jedno, neznám světové strany ani pro mne dosud nebyly podstatné. Čekám, že se mi pozvolna začne formovat nová podoba. Ze zkušenosti vím, že v určité fázi mi narostou končetiny, cévy, jimiž se rozproudí krev. Srdce se rozbuší a kosti rozvinou jako bolestný, sněhobílý leknín. Dorazila jsem na temné místo. Že by lůno lidské samice? Ano, tak to bude. Cítím okolo sebe tepavé teplo a jásám. Budu dítětem! A současně vnímám, jak to moje srdíčko, co dosud uhánělo jako králíčí, umdlévá. Co to má znamenat? Zpanikařím. Snažím se otevřít oči a proti světlu zahlédnu chvějící se cévy, cítím, že jsem v děloze, na tom nejlepším místě, jaké vesmír vymyslel.

Vtom se něco změní.

Snažím se vnímat své tělo, ale něco je špatně, to teplé pulzující hnízdo kolem je to tam, nacházím se uprostřed ničeho. Vzplánu a vmžiku zhasnu, vylétnu z bytí tak snadno jako lež Jidášovi z pusy.

Naprosto vše se pokazilo. Na jakési úrovni poznání a chápání, které se ve mně během té chvíle probudily, si uvědomím, že jsem se nevtělila do rodičího se plodu, ale vznáším se v čase, odrážím od bílých kachlíčků, tisknu se k místu bytí. Příliš tvrdě, *bum bum bum*. Srazím se s nějakým organismem, proderu se mu do mozkové tkáně a cévní soustavy jako rozběsněná toxoplazmóza.

V hlavě se mi to mele a hučí, jako bych se vznášela v nádherném mlžném víru. A najednou mne zaplaví zvláštní nová síla. Krev proudí dravěji než v kterémkoliv z mých předešlých pozemských těl. Zničehonic pocítím nepřekonatelnou touhu napít se teplé krve vyvěrající z krční tepny. Co se to děje?

Otevru oči a spatřím svůj odraz na hladině mocné, peřejemi zpěněné řeky. Takhle to přece nemělo dopadnout! Zcela nesprávné místo i čas. Mám žlutě žíhané oči šelmy a nechce se mi věřit, co jimi vidím. Jenže zároveň cítím, že je to pravda.

Stalo se ze mne – až jsem z toho na rozpacích – jakési zvíře. Mám černé tlapy a drápy, které se na můj povel zaboří do mozolnaté kůže chlapské dlaně. Cítím vůni střemchy, na vousky mi stříká voda a v uších hučí přeje u Pajakky. Mým novým šlachovitým tělem prochází třes. Aha, rázem mi svitne. S novými končetinami a kožíškem mám očividně i schopnost vnímat aury a tepelné proudy.

Opakuji si: Stalo se ze mne zvíře. A ne jen tak ledajaké.

Už není pochyb o tom, že jsem teď, neodvolatelným a strašlivým způsobem, kočka.

ČÁST 1

Kočka

Tohle není Eira a zaručeně nejsou dvacátá léta jednadvacátého století, kdy jsem se měla zjevit. Celá nesvá se pokouším určit situaci, definovat bod, kam jsem se v čase a prostoru propadla. Vyšlu dotaz do Kanceláře. Ale spojení se zasekává, ozývá se jen slabé praskání a ani anténa mi nefunguje jako obvykle. Ze slábnoucího světelného signálu zjistím aspoň to, že je léto roku 1917. Ocitla jsem se v ruské gubernii zvané Finsko, kdesi v jeho severní provincii. Vůbec ne na jihu, ale na jakémsi divočejším místě a v jiné době. Zrovna probíhá velká světová válka, už třetím rokem, a stát s názvem Finsko ještě neexistuje, jen západní, neposedná ruská gubernie, v níž se začínají projevovat prapodivné snahy o nezávislost.

A jako by to nestačilo – místo, kde se teď nacházíme, je na východě, v bezvýznamné oblasti. Hladový kraj, nuzný zapadákov. Telegrafní dráty tu neprozpěvují ani vlak sem nejezdí. Roubené domy, nevydlážděné cesty. Ocitáme se v nějakém městečku, vprostřed halasného tržiště. Ale nežli se zmůžu na hlubší analýzu, popadne mne za krk tvrdá pazoura a strčí do oslizlé vrše. Dřív než vůbec stačím začít, skončím zjevně jako návnada na raky. Syčím a drápu, bráním se, ale nic naplat. Z půlky jsem už v ledovém a rozvířeném proudu, když zaslechnu hlas:

„Hej, Hartikko, nech to zvíře, netop ho. Dej ho mně.“

Pazoura se zastaví, váhá, pak se ozve řehot: „Pořád sis to se mnou nerozmyslela, Eevo?“

Kočka

Kdovíproč vím, že žena, která mne zachránila před utopením, se jmenuje Eeva, je stará jako století a nějak souvisí se Spisovatelem.

Měl by teď zaznít celý příběh Spisovatelova rodu? Na to při těchto výzkumech přece není čas ani zdroje. Většinou se má vše odbýt ráz na ráz.

Nebo se tu snad děje něco důležitého? Na první pohled to vypadá na prachobyčejnou šikanu Výzkumníka ze strany Nejvyšší kanceláře. Možná se teď někdo na oddělení B145 na můj účet výborně baví. Jakože tak se předved', jak ti to půjde v kočičí srsti. Zkus si to!

Netuším.

Ucítím škubnutí, vytahují mě.

Cákance z řeky smáčejí šaty spíchnuté z vlněných hadrů používaných k drhnutí sudů s dehtem a obarvených na žluto hřebíčkem a květy vratiče. Eeva si mne rukávem provlékne na řadra, kde to voní pavučincem polokrvavým, tím je obarvená tlustá nit, kterou má obšitý výstřih.

Chlápek, co mne strčil do vrše, se přiblíží zezadu po molu a zmáčkne Eevu svými prackami. Zašeptá: „Takový jak ty já dobře znám. Seš divoška, ale já tě zkrotím.“

Vrazí jí koleno do rozkroku. Následuje střelhbité kopnutí, muž zachrčí.

„Na mě si nepřídeš, vim, kde mám hranice,“ sykne žena.

„Na tuty bys to uměla, akorát nechceš. Dyk si vo to koleduješ.“

„Běž si votravovat povolnější, Hartikko.“

„To se podívejme na děvuchu bastardí, jak se vzpouzí.“

Pak už míříme do hlaholu tržiště a lidské vřavy.

„Hňup slaboduchej. Darmošlap!“ zašeptá žena a přitiskne mne k sobě: „Skrz naskrz prohnilej, jak to, že to nikdo ještě nezmerčil?“

Už z pěšiny podél břehu je patrné, že na ni vyloďující se trhovci hledí skrz prsty, proslychá se totiž, že dcera Divé Kaisy zná slova pradávného lidu, taková, za která člověk schytá rány bičem nebo skončí s nohou v pranýři.

Současně se sžívám s tím, co jsem. Kočka. Ať už je to cokoliv. *Felis silvestris lybica*, kočka divoká plavá, pouštní tvor, kterého lidé začali chovat jen proto, že umí chytat hlodavce v sýpkách.

Uši mám špičaté a odstávají. A než se naději, nabírám svými novými kožnatými přijímači všelijaké zvuky a slyším tlukot srdce a sladký tep krve proudící v žilách člověka, který mne drží. A nejenže slyším, já i cítím, jak krev šíří svůj pach a pulzuje pod tenkou kůží na krku. A vidím teplo a jasně zářící modrou auru. V ošatce a nůši z březové kůry nese Eeva brusinkové pirožky, aby je prodala na trhu. Srdce jí bubnuje nejprve hněvem, ale pak i čímsi jiným. Očekáváním, dovtípím se. To děvče srší radostí, slova má dnes prosycená obzvláštní hravostí a krok obutý v ošoupaných březových opánkách uvolněný. Už delší dobu se jí ve snech zjevovala dobrá znamení.

Asi bude nejlepší začít vyprávět hezky popořádku.

Na náměstí rámovaném několika dřevěnými domy a zděnou radnicí je rušno. Někteří trhovci mají stříšku proti dešti, většina jen košíky.

Nálada je vzrušená, rozjařená, do města se chodí zřídka. A větrím i jakýsi doutnavý hněv. Poněvadž všechny štve, že žebráček se stane, co přiváží oživlé obrázky, údajně vykojil kdesi u Marraskoski

a sjel do řeky. Poptávka po pohyblivých obrázcích je veliká a být svědkem něčeho takového se hned tak znova nepoštěstí.

Stranou se naparuje Hartikkova tlupa, kolem paží jim září bílé útržky látky z lodní plachty nebo z prostěradla na znamení příslušnosti k bílé gardě.

Na jednom balíku sena se vyhřívá Lišák Renne se zacuchaným vousem, který údajně vozí umělce do Dvinské Karélie, k hornímu toku řeky. Takové ty génie z jihu jako Akseliho Gallena-Kallelu, Eera Järnefelta a I. K. Inhu. Zřejmě jde o velikány, protože nabídkami štamprlí se to tu jenom hemží. Posluchači se podivují jménům: Proč Gallen a ještě Kallela k tomu? A vážně namaloval krajinku s jezerem Lentua? Ten obraz, kde se topí Aino z *Kalevaly*? A co to I. a K. a Inha? Divná jména a všechny ty povídačky zavání jak vykuchaná plotice.

Historek je habaděj a stejně tak nedůvěry – jak by to v takovém zapadákově mohlo někoho zajímat? Ale kupodivu zajímá.

Opodál za koňmi a napájecími žlaby se chmuří stoupenci rudých. Eeva míří tím směrem, k Buchmajstrovu stánku vedle potulného ruského kupce, kus za nimi okovávají valacha ruskému dragounovi. Mezi rudými vyčnívají dva mladíci. Jeden ryčí, červeným kapesníkem si utírá zpocené čelo a dovolává se zákona o nejvyšší moci, jemuž hrozí, že ho zlovolní buržousti s pomocí ruské dumy zruší. Vedle něj stojí druhý, ale mírnější patron, v ruce drží svazek od Pekky Ervasta *Kalevalský klíč*. Oči mu bloudí po pampešských, které vyrašily pod žlaby, po šátcích karelských žen, po koňském trusu nalepeném na podrážce slámou vystlaných laponských bot Skolta, který sem přijel z daleka prodávat sobí maso. Mladíkův pohled cosi hledá, po něčem pátrá, to se dá tušit. Jeho jméno je Mahte. Jak to vím?

Zkrátka tak.

A poněvadž nevím, proč mne seslali do této doby a je-li to čirá náhoda, nemohu než přitakávat. A tak tu teď shrnuji ty zvláštní události a poslouchám ryk Mahteho staršího bratra Johana s vysokým čelem:

„Už máme po krk těch statkářskejch a buržoustskejch vytáček. Úroda je fuč a vobyčejnej dělník zchváceněj a Hartikka nepustí ani klásek z toho, co si nahrabal,“ řečník s vysokým čelem ukáže prstem na domobrance bílé gardy. „Takoví jako voni by se měli topit v bažině!“

„Nemluv jak blázen, Johane,“ domlouvá mu Mahte. Hlas má mírný a je zvyklý uklidňovat.

Eeva prodá brusinkové pirožky jako vždycky během chvilky a část peněz utratí u Buchmajstra za knihy a deník s černými deskami. A právě tam u stánku se jejich pohledy setkají.